

**Norsk Vanns innspill til:
Skriftlig høring i utdannings- og forskningskomiteen 2. november 2021
vedr. Prop. 1 S (2021-2022) fra Kunnskapsdepartementet**

Klimaendringene rammer vann og avløpssektoren hardt

Vann- og avløpssektoren kan tjene som eksempel på samfunnskritiske tjenester som allerede er under kraftig press som følge av klimaendringer. Økt fortetting i mange byer forsterker utfordringen. Kommuner og selskaper arbeider fortløpende med å tilpasse vann- og avløpstjenestene til den nye klimahverdagen. Ekstreme nedbørmengder, flom, havnivåstigning og tørke har utløst behov for kostbare investeringer i infrastrukturen. I tillegg er mange resipienter, som Oslofjorden, blitt mer følsomme for tilførsler av næringsstoffer, slik at renseanlegg må bygges om for å fjerne flere av disse før det rensede vannet slippes ut. For å sikre leveranse av trygt drikkevann og forsvarlig håndtering av avløpsvannet herunder overvann, må norske kommuner investere 332 milliarder kroner i infrastruktur for vann og avløp frem mot 2040. Om lag 20 prosent av behovet kommer som følge av etterslep i vedlikehold, de øvrige kostnadene fordeler seg på naturlig utskiftning i den neste 20-års perioden, myndighetskrav og klimatilpasninger. Investeringer knyttet til et eventuelt påbud om fjerning av nitrogen ligger ikke inne i dette tallet, og vil komme i tillegg. Klimaendringer og behovet for tilpasning vil påvirke vanlige folks økonomi og lokalsamfunns mulighet til å skape nye arbeidsplasser. Derfor må også regjeringen jobbe målrettet og koordinert med klimatilpasninger.

Til Kap. 260 Universitet og høyskolar post 50 Statlege universitet og høyskolar:

Behov for utdanning av vanningeniører

Norge trenger flere vanningeniører, og med det store investeringsbehovet som er kartlagt fram til 2040 vil det fremover være behov for økt kapasitet og kompetanse i alle ledd av verdikjeden. Vannbransjen jobber med rekruttering og styrking av utdanningstilbudene, men Norsk Vann mener staten også har et ansvar for å legge til rette for at det blir tilstrekkelig mange og gode ingeniører på vannområdet. Det er kostbart å utdanne ingeniører med vannfaglig kompetanse. Utstyr, laboratorium med mer gjør at det i snitt koster mer å utdanne ingeniører enn andre grupper. Samtidig vet vi at det er begrensede muligheter til ekstern finansieringsstøtte til utdanningen på noe som i hovedsak er et kommunalt tjenesteområde.

I Norsk Vann rapport 258 om rekrutteringsbehov i vannbransjen ser vi at det trengs 37 nye sivilingeniører, 41 nye ingeniører og i snitt 100 nye driftsoperatører hvert eneste år de neste 30 årene for å møte behovet i vannbransjen. Dette blir en nøkkelfaktor for å løse bransjens samfunnskritiske oppdrag. Flere eldre rapporter, som Solberg-regjeringens ekspertutvalg for «Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill» og NIFU-rapporten «Hva koster en student?», påpeker utfordringen med den kostnadskrevede ingeniørutdanningen. Ingeniørutdanningen er i dag underfinansiert og det krever mye av utdanningsinstitusjonene å utvikle blant annet egne utdanningstilbud for vann- og avløps-/miljøteknikk. Flere institusjoner ønsker å utvikle sine studietilbud innenfor dette området, men rammevilkårene gjør dette svært vanskelig.

Norsk Vann mener at finansieringen må opp for å sikre sårt tiltrengt vannkompetanse i årene som kommer, og vi ber Stortinget flytte ingeniørutdanningen opp én kategori, til kategori D, med et langsiktig mål om plassering i kategori.

Nasjonalt senter for vanninfrastruktur

Som et viktig initiativ for å møte kompetansebehovet, gikk vannbransjen sammen om å etablere et nasjonalt treningssenter med testfelt og undervisningsfasiliteter i tilknytning til Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) på Ås. Senteret er resultat av et mangeårig ønske og initiativ fra vannbransjen selv, drevet fram av norske kommuner og Norsk Vann og flere produkt- og tjenesteleveandører til bransjen. Nasjonalt senter for vanninfrastruktur ble etablert som aksjeselskap i

2019, og eies 60/40 offentlig privat av NMBU, Norsk Vann, kommunene og en rekke bransjeorganisasjoner og leverandørfellesskap. Senteret er nå i etableringsfasen, der også staten har bidratt med 20 mill. kroner i etableringsstøtte, tildelt via NMBU. Den resterende del av finansieringen er det forutsatt at skal dekkes med bidrag fra bransjen selv.

Norsk vannteknologi og vannkompetanse vil også ha et stort globalt marked. Vannbransjen har hovedansvaret - og tar ansvaret - for å løse disse utfordringene, herunder kunnskapsutvikling og store investeringer i anleggene. Norsk Vann har tidligere pekt på behovet for å etablere vannsenteret på Ås som ett av flere viktige statlige insentiver på utdannings- og forskningsområdet, for å understøtte jobben vannbransjen må gjøre.

Derfor ble det i reviderte statsbudsjetter for 2017 og 2018 som nevnt bevilget midler over Kunnskapsdepartementets budsjett til NMBU øremerket for etablering av dette nasjonale kompetansesenteret. Planleggingen av senteret er kommet godt i gang, både når det gjelder utvikling av senterets tjenestetilbud og prosjektering av nødvendige bygninger og anlegg. Den fysiske etableringen planlegges å starte våren 2022 og med en åpning av senteret for bruk første halvår 2023.

Vannbransjens aktører har bidratt med betydelige midler for å supplere det statlige etableringstilskuddet. Det nedlegges også stort arbeid fra NMBU, senterets eiere og interessenter i bransjen i forbindelse med prosjektering, administrasjon og innholdsutvikling. Det er imidlertid behov for et ytterligere finansieringsbehov for å dekke økte kostnader som er begrunnet i følgende endrete forutsetninger gjennom planleggingsperioden:

- Vannsenterets rolle og oppgaver vil utvides fra sin primærfunksjon som øvings- og opplæringscenter til også å kunne være en aktør som bidrar i vannbransjens innovasjonsvirksomhet og nasjonale utviklingsprogrammer/prosjekter for å møte vannbransjens utfordringer innen utvikling av teknologi og løsninger
- De generelle kostnadene knyttet til innkjøp av materialer og entreprenørtjenester har økt vesentlig, og har ført til at kalkylene for etablering av fysiske bygg og anlegg må oppjusteres.

Regjeringens budsjettforslag for 2022 er videre statlig bidrag til etablering av Nasjonalt senter for vanninfrastruktur ikke tatt inn. Med bakgrunn i de endrete forutsetningene nevnt ovenfor og det viktige bidraget et nasjonalt kompetansesenter vil gi vannbransjen i møte med det klimautfordringene og det omfattende investeringsbehovet, ber vi Stortinget sørge for nødvendig statlig tilleggsfinansiering i størrelsesorden 10 millioner kroner i endelig budsjett for 2022, som vil sikre gjennomføring av planene.